

Valtuustoaloite kansalaisosallistumisen vahvistamiseksi Tampereella ottamalla käyttöön puntaroiva kansalaispaneeli

Kansalaisten kiinnostus poliittiseen päätöksentekoon ja puolue toimintaan on heikentynyt, ja jopa kaksi kolmesta suomalaisesta ei luota voivansa vaikuttaa päätöksentekoon. Kuntatasolla tapahtuva päätöksenteko on poliittisen päätöksenteon rakenteista lähimpänä kansalaisia, mutta kansalaisten kiinnostus sitä kohtaan on heikkoa. Esimerkiksi Tampereen kuntavaaleissa äänestysprosentti ei ole ylittänyt vuoden 1992 jälkeen 60 prosenttia.

Suomen perustuslain mukaan kunnan hallinnon tulee perustua asukkaiden itsehallintoon. Kuntalaissa säädetään tarkemmin kuntalaisten osallistumisoikeuksista ja veloitetaan kuntia tarjoamaan kuntalaisille monipuolisia ja vaikuttavia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Tampereella on käytössä monia kansalaisosallistumisen muotoja, kuten lakisääteisiä vaikuttamistoimielimiä, kyselyitä ja keskustelutilaisuuksia. Suoran osallistumisen muotojen tulisi kuitenkin ulottua entistä laajempiin ihmisryhmiin, mikä vahvistaisi kansalaisten osallisuutta päätöksentekoon.

Tampereen sosialidemokraattinen valtuustoryhmä esittää, että Tampereelle perustetaan puntaroiva kansalaispaneeli. Kuntaliiton mukaan kansalaispaneeli on yksi suoran osallistumisen malli, joka yhdistää suoraa kansalaisosallistumista puntaroivaan demokratiaan. Puntaroivassa demokratiassa poliittista päätöksentekoa edeltää yhdenvertainen ja toisia kunnioittava tietopohjainen keskustelu, jossa omat näkökannat perustellaan ja muita kuunnellaan.

Kansalaispaneeli perustuu satunnaisotokseen, jolloin kaikilla kuntalaisilla on yhtä suuri todennäköisyys tulla kutsutuksi paneeliin. Näin varmistetaan, että paneelissa on monipuolinen edustus kuntalaisia eikä osallistuminen kasaudu vain aktiivisimmille tai äänekkäimmille. Paneeli keskustelee monipuoliseen asiantuntijatietoon pohjautuen ja antaa suosituksen päätöksentekijöille.

Kansalaispaneelit sopivat parhaiten tukemaan päätöksentekoa aiheissa, joihin liittyy vaikeita arvovalintoja tai poliittisen kompromissin rakentaminen on poikkeuksellisen vaikeaa. Ne tarjoavat päätöksentekijöille mielipidemittauksia ja kyselytutkimuksia syvällisempää ymmärrystä kuntalaisten ajatuksista ja huolista, ja siten täydentävät ja tukevat demokraattista päätöksentekoa vaikeissa kysymyksissä. Kansalaispaneeleita on kunnissa käytetty muun muassa liikenteen päästövähennysten arviointiin (Helsinki), strategian valmisteluun (Vantaa), lasten ja nuorten palveluiden kehittämiseen (Turku) sekä talouden tasapainottamistoimenpiteiden valmisteluun (Jyväskylä).

Turussa kansalaispaneeli on vakiintunut osaksi kaupungin päätöksentekoa ja samaa suunnitellaan myös Jyväskylässä. Lisäksi Helsinki ja Espoo ovat hiljattain hyväksyneet valtuustoaloitteet kansalaispaneelien käyttöönotosta päätöksentekonsa tukena ja Vantaalla on jätetty vastaavanlainen valtuustoaloite. Myös Pirkanmaan hyvinvointialueella on ollut käytössä kansalaispaneeli, jota on toteutettu yhteistyössä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran kanssa.

Tampereen tulee ottaa vahvempi rooli uusien asukasosallistumisen muotojen kehittämisessä ja ottaa käyttöön puntaroiva kansalaispaneeli. Kansalaispaneeli voisi toimia osana kaupungin osallisuus- ja yhteisöllisyystyötä ja vahvistaa hyvinvoinnin kehitysohjelman tavoitteita.

Tampereella 13.10.2025

Tampereen sosialidemokraattinen valtuustoryhmä